

1508

Som (PI 4)

(ALDC, IX, 2122. Som [PI 4])

La primera persona del plural del present d'indicatiu del verb *ser* (*ésser* < *ĒSSĒRE*) en llat. era *SŪMUS*, origen de *som* ([ʃ]om 148, amb palatalització), amb la seva var. *soms* que, més que fidel a l'ètim llat. *SŪMUS*, com proposa Moll (1952: § 353), deuria la *-s* final a marcar la idea de pluralitat i a diferenciar aquesta forma de la del singular *som* 'soc'; la manca de documentació antiga reforça aquesta interpretació. Tenim encara dues variants, que ocupen el ross.: *em* 7, imputable a l'oc. (on s'hauria generat per analogia de *etz* < *ESTIS*), com mostra la seva presència en un text occitanitzat del s. XIII (*Vides de sants rosselloneses*) i en un parlar mig occità com és el de Formiguera; també hem d'atribuir a occitanisme la var. *sem* (s[ɛ]m 16), estesa per tot el ross. Tanmateix, no tenen cap relació amb aquesta procedència l'alg. *sem* 85, tributari al sard *semus*,

ni *sem* 125, 132, 134, 138, 139, 190, que sembla analògic de *ser*, *sent*, *serà*, etc. Quant al mall. s[ə]m 74, que conviu amb *som*, deu ser resultat d'una centralització d'aquesta forma verbal en ús proclític (cf. Veny, 1999 c).

A notar la variant *siguem* (var. *seguem* 175), d'alguns parlars, analògica del present de subjuntiu (*sigui*, *siguis*, etc.), i les substitutes *estem* 20, *estam* 102.

Des d'un punt de vista geolingüístic notem, d'una banda, la gran extensió de *som*, amb la var. *soms*, del cat. septentrional de transició, un dels trets que el caracteritzen (com *t[ɛ]nca*, *[o]lla*, *crevia* 'creia', *càntut* 'canto', etc.; Veny, 2002 b: 39); de l'altra, l'acció de

l'adstrat en el cas de *sem*, occità en ross., sard en alg.

Som és l'única forma normativa des del *DOrt*, 1917.

Petit Atlas Lingüístic del Domini Català © PALDC

